

Collectiebeleidsplan 2021 -2024

Inhoud

Inleiding	3
1. Algemeen	4
1.1 Missie, visie, profiel en kernwaarden	
1.2 Collectie activiteiten- en speerpunten	
2. Collectie op hoofdlijnen	6
2.1 Muiderslot als topstuk: bouwgeschiedenis	
2.2 Collectie herkomstgeschiedenis	
2.3 Omvang, indeling en kerncollecties	
3. Collectiebeheer, -behoud, -verwerving en -registratie	15
3.1 Beheren, behouden en veiligheid	
3.2 Collectievorming en afstoting	
3.3 Collectieregistratie	
4. Kennisdeling collectie	20
4.1 Art of connecting	
4.2 Open data	
4.3 Onderzoek en collectiekenners	
4.4 Participatie en samenwerkingen	
4.5 Organisatie	
5. Duurzaamheid	24
5.1 Energiebesparing	
5.2 Duurzame borging kennis	
5.3 Digitale duurzaamheid	
5.4 Duurzaam toekomstbestendige collectie	

Inleiding

Het stoerste Rijkmuseum van Nederland: dát is het Muiderslot. Stoer en eigenwijs. Een middeleeuwse kasteel midden in het groen en omringd door water, met een collectie die tot de verbeelding spreekt. Sinds 1878 is het Muiderslot een rijksmuseum. De opdracht is om kasteel en collectie te beheren, te behouden en open te stellen voor publiek. Dat blijven we met zorg doen. Maar we willen meer. Het Muiderslot verbindt geschiedenis, cultuur én de natuurlijke omgeving. Onze ambitie is om in de beleidsperiode 2021-2024 het kasteel, de collectie, de tuinen en het omliggende water in samenhang en als ensemble te presenteren. Speerpunt is het meer zichtbaar en vindbaar maken van de collectie en de wisselwerking met het publiek stimuleren. Om zo de relatie tussen samenleving en erfgoed te versterken.

Hoe we dat doen? We verbreden de kennis en verhalen rond de collectie en maken deze beter digitaal vindbaar en toegankelijk. Dit doen we met de aanwezige expertise, maar vooral ook met de input van samenwerkingspartners, (collectie)kenners én (collectie)liefhebbers. Op een begrijpelijke en laagdrempelige manier om zo zoveel mogelijk mensen kennis te laten maken met kasteel en de collectie. We doen er alles aan om juist ook de mensen die niet zo snel naar een museum gaan of drempels ervaren, te bereiken en te betrekken bij deze unieke en levendige plek en haar collectie. We zijn een ontmoetingsplek voor bezoekers en bieden inspiratie, verwondering, reflectie, ontspanning en plezier. We organiseren toegankelijke en diverse publieksactiviteiten, presentaties, evenementen en educatieve programma's. Bezoekers bieden we andere perspectieven, we stimuleren dialoog en kritische reflectie.

Dit collectieplan geeft inzicht in de samenstelling en vorming van de collectie van het Muiderslot, alsmede het belang, behoud, beheer en gebruik ervan. Ambities, plannen en speerpunten voor de periode 2021-2024 op het gebied van collectiebeleid zijn geformuleerd. Er wordt ingegaan op het vergroten van de zichtbaarheid, het delen en uitwisselen van kennis, het beheer en het behoud van de collectie en de samenwerkingsverbanden die het museum daarbij wil aangaan. Het is bedoeld voor zowel intern als extern gebruik en vormt samen met het Activiteitenplan 2021-2024 de basis voor het beleid van het Muiderslot.

Namens het team van het Muiderslot,

Annemarie den Dekker
directeur Muiderslot

1. Algemeen

We werken vanuit onze missie, visie en kernwaarden. Van alle medewerkers, vrijwilligers en samenwerkingspartners verwachten we dat ze deze onderschrijven en er naar handelen. Bij het opstellen van dit collectieplan zijn de visie, missie, het profiel en de kernwaarden van het Muiderslot, zoals geformuleerd in het Activiteitenplan 2021-2024, leidend. Deze worden hieronder geciteerd.

1.1 Missie, visie, profiel en kernwaarden

Missie: Het Muiderslot is het oudste en best bewaarde kasteel van Nederland. Een magische plek aan het water en middenin het groen waar veel te doen, ontdekken, genieten en beleven is.

Visie: Het Muiderslot is het stoerste rijksmuseum van Nederland. Op een eigen wijze, met een open blik en vanuit verschillende perspectieven verbinden we een breed en divers publiek met kasteel, collectie, tuinen en podium. We staan open voor (onverwachte) ontmoetingen, samenwerkingen en invalshoeken. We doen en maken ruimte voor experiment.

Profiel: Het Muiderslot is gebouwd in 1285 en sinds 1878 een rijksmuseum. Kasteel en collectie vormen een ensemble met de historische tuinen en het omringende water. Het Muiderslot is een laagdrempelig museum dat ook mensen aantrekt die anders niet zo snel naar een museum zouden gaan. Er is een breed scala aan activiteiten om een divers publiek bij het museum te betrekken door middel van (museale) presentaties, muziek, theater, culturele en culinaire evenementen en creatieve of sportieve workshops. Het Muiderslot heeft - ook bij buitenlandse toeristen - een grote naamsbekendheid en is een sterk merk.

Kernwaarden:

- STOER is de uitstraling van het gebouw. Het kasteel staat er al ruim 700 jaar, in weer en wind, in oorlog en vreedstijd. Stoer zegt ook iets over de medewerkers, vrijwilligers en samenwerkingspartners. En over de projecten die we doen en de keuzes die we maken. Stoer staat voor sterk, krachtig, maar ook voor je kwetsbaar op(en) stellen.
- EIGENWIJS staat voor de eigenheid van het Muiderslot. Puur, eerlijk en op 'eigen wijze'. Onze eigen manier én die van anderen: er is ruimte voor ieders eigen wijze. 'Wijs' staat voor de kennis die iedereen - van bezoeker tot medewerker - heeft en mag delen.
- OPEN is het landschap rondom het Muiderslot, de plek aan het water. Open betekent ook letterlijk de deuren dagelijks open, zomer en winter. Open is ook toegankelijk en bereikbaar: of je nou in een rolstoel zit, een verstandelijke beperking hebt, geen auto rijdt of weinig budget hebt. En natuurlijk betekent het ook: openstaan voor andere culturen, verhalen, perspectieven en meningen. Omdat wij intrinsiek geloven in de kracht van diversiteit.
- DOEN illustreert dat we handelen in plaats van afwachten en praten. En dat we niet bang zijn om te proberen. Doen is voor ons een houding. Doordat we een kleine organisatie hebben, zijn we wendbaar en kunnen we doen.

1.2 Collectie activiteiten- en speerpunten

In de periode 2021 -2024 staat de ensemblewaarde van het Muiderslot centraal: het verbinden van binnen en buiten. Het een kan niet zonder het ander. Naast het kasteel en de collectie gaat het om de tuinen (groen erfgoed) en het omringende water. Een ander thema is de eeuwenoude podiumfunctie van het kasteel. Alle publieks-, -educatie en -collectie activiteiten hebben altijd een link met een van deze onderwerpen. De buitenruimte wordt actief betrokken bij de programmering.

Speerpunten voor collectie activiteiten

De objecten uit de collectie van het Muiderslot zijn dragers van de geschiedenis en ze verhalen over het kasteel, over haar ontstaan, over de mensen die er gewerkt en gewoond hebben, over gebruiken en rituelen, over duurzaamheid, over de nabije en verre omgeving, over creativiteit, over strijd, over feesten die er zijn gevierd. Beheren, onderzoeken en presenteren van de collectie blijft een belangrijke taak van het museum. Net zoals het publiek in aanraking brengen met de verhalen erachter, verteld vanuit verschillende invalshoeken mét en dóór een diverse groep mensen. En met een eigentijdse insteek. Kasteel, collectie en omgeving zijn verbonden en vertellen samen over de geschiedenis van de plek.

Met collectie werd in het Muiderslot tot voor kort alleen de museale objecten ofwel de materiele verzameling bedoeld: kunst- en gebruiksvoorwerpen. Sinds 2020 wordt - naast de materiele verzameling - de historische kasteeltuin met vergeten groenten, bloemen en planten gezien en benoemd als collectie: het groene erfgoed van het Muiderslot. We zetten ons in om het groen te beschermen, te verzorgen en te ontsluiten voor huidige en toekomstige generaties. De collecties zijn met elkaar en met (de geschiedenis van) het kasteel verbonden en worden als ensemble en in context aan het publiek gepresenteerd.

In de periode 2021-2024 focust het Muiderslot ten aanzien van de collectie op:

- Digitale contextuele verbindingen: het zo toegankelijk mogelijk maken van de collectie met dwarsverbanden
- Groen erfgoed: het toevoegen, ontsluiten, digitaliseren van de collectie planten, bloemen en kruiden
- Verrijking verhalen en perspectieven: voor zowel de materiele collectie als de collectie groen erfgoed

2. Collectie op hoofdlijnen

Het kasteel, de collectie en de tuinen hebben alles met elkaar te maken. Het gebouw zelf wordt liefkozend 'object nummer 1' genoemd: daar komen bezoekers in allereerste instantie voor. De kasteeltuinen zijn onderdeel van de beleving en het merendeel van de collectie kunst- en gebruiksvoorwerpen in het kasteel zorgen voor de aankleding in de voormalige woon- en leef vertrekken. Hoewel de collectie in aantal beperkt is, geeft deze een rijkdom in de vorm van context en verdieping aan de verhalen rond kasteel, bewoners, gebruikers en de relatie met de natuurlijke omgeving.

2.1 Muiderslot als topstuk: bouwgeschiedenis

Verdedigingsburcht

Het verhaal van het Muiderslot begint in de middeleeuwen. Rond 1285 laat Floris V - graaf van Holland en Zeeland - een stenen burcht bouwen op een strategische plek: aan de monding van de rivier de Vecht en vlakbij de Zuiderzee. Een belangrijke handelsroute over water. Met het verwerven van meer grondgebied, rechten en geld maakt de graaf vrienden en vijanden. In 1296 wordt hij gevangen genomen en vermoord. Het kasteel wordt met de grond gelijk gemaakt. Vanaf 1370 wordt het oorspronkelijke Muiderslot herbouwd en uitgebreid. Vanaf 1477 neemt het stadsbestuur van Amsterdam, inmiddels een machtige stad, het beheer en de bezetting van het kasteel op zich. Het Muiderslot wordt het kasteel van Amsterdam en beschermt de stad voortaan over land én water. Grote herstelwerkzaamheden vinden plaats. Omstreeks 1576 wordt de vesting versterkt met aarden wallen en bastions.

Artis in residence

Het Muiderslot dankt grote bekendheid aan de dichter en schrijver Pieter Cornelisz. Hooft (1581-1647). Als deze Amsterdamse burgemeesterszoon in het Muiderslot komt wonen en werken is het in slechte staat. Hij laat onderhoud uitvoeren aan daken, goten, muren en ramen. De oude middeleeuwse burcht wordt verbouwd tot voornamelijk woonkasteel, aangepast aan het wooncomfort van de 17de eeuw. Schietgaten worden raampartijen, muren gepleisterd en de ridderzaal krijgt een overdekt voorportaal en een nieuwe schouw. In plaats van wapens klinken er nu gedichten en liederen. Het Muiderslot verandert in een buitenplaats aan de Vecht. Hooft laat tuinen en boomgaarden planten; vestingwallen worden voorzien van rijen bomen. Ambtshalve bewoonde Hooft bijna veertig jaar in het Muiderslot. Na P.C. Hooft volgen nog anderhalve eeuw diverse slotvoogden hem op, die zijn belast met het reilen en zeilen op het kasteel. Er wordt de hele 18de eeuw kleinschalig gerepareerd en verbouwd, aangepast aan de smaak van de tijd.

Te koop voor sloop

Tegen het einde van de 18^e eeuw trekken opstandige patriotten vanuit Amsterdam naar Muiden en bezetten het Muiderslot, dat staatseigendom is en dus van de vijand. Het kasteel wordt geplunderd en vernield. Niet lang daarna, in 1795, komt de Franse Lodewijk Napoleon aan de macht in de Nederlanden en nemen Franse soldaten hun intrek in het Muiderslot. Kelders worden opslag voor wapens en munitie. Na de val van Napoleon is het ooit zo imposante Muiderslot compleet vervallen en staat te koop. Er wordt geprotesteerd, vooral door schrijvers en dichters. Zij vinden dat het kasteel bewaard moet blijven ter herinnering aan P.C. Hooft, de Hollandse Shakespeare. Koning Willem I is gevoelig voor het protest, maar de schatkist is leeg. Geschrokken probeert de regering het kasteel te slijten aan Amsterdam, maar de verarmde stad hapt niet toe. Eind 19de eeuw wordt het kasteel voor een event tijdelijk ingericht in 17de-eeuwse stijl. Het opent de ogen voor de kracht van het Muiderslot als herinneringsplek voor de beroemde schrijver P.C. Hooft. De grote ommekeer vindt plaats in 1878. Het Muiderslot wordt officieel een rijksmuseum; een van de eerste in Nederland.

Ridderzaal en facelift

Architect Pierre J.H. Cuypers krijgt de opdracht voor een herstelplan van de Ridderzaal in 17^e-eeuwse stijl. Amsterdamse stadsfeesten brengen de eerste gelden bijeen. De feestcommissie heeft de smaak te pakken en houdt zichzelf in stand om zich blijvend in te zetten voor de restauratie van het interieur van het Muiderslot. Een taak die ze tot de dag van vandaag vervult (Stichting De Commissie). Rond 1900 krijgt het hele kasteel een ingrijpende facelift waardoor het kasteel weer voldoet aan het romantische beeld van een middeleeuwse burcht, met kantelen, hogere torenspitsen, overdekte weergangen en een waterput op de binnenplaats. De houten slotbrug wordt vervangen door een stenen exemplaar.

Gulle gevers en koninklijk bezoek

In 1913 tijdens de viering van honderd jaar koninkrijk wordt een grote tentoonstelling georganiseerd in het Muiderslot. Liefhebbers en musea geven gul hun 17de-eeuwse meubelen, huisraad en schilderijen in bruikleen. Een deel daarvan wordt na de tentoonstelling geschonken, aangekocht of in bruikleen gegeven zodat de zalen grotendeels aangekleed blijven.

Museum binnen én buiten

Met de opheffing van de Hollandse waterlinie begin jaren 50 van de 20ste eeuw, zijn de vestingwerken rondom het kasteel geen beschermd militair terrein meer. De fortwachterswoning voor het kasteel maakt plaats voor gereconstrueerde tuinen. Eind jaren '60 wordt het poortgebouw aan het begin van het terrein opgeleverd. De laatste slotbewaarder verlaat de torenkamers van het kasteel. Hiermee komt een eind aan ruim 600 jaar bewoning van het Muiderslot. De tweede grote restauratie vindt plaats tussen 1956 en 1972. De restauratie-ethiek is veranderd en ditmaal is het uitgangspunt voor restauratie dan ook niet meer het terugbrengen van het slot naar een veronderstelde middeleeuwse ideaalsituatie, maar een consolidatie van de veranderingen aan het slot uit de vele eeuwen van zijn bestaan.

Het Muiderslot als topstuk

Door ontwikkeling en reconstructie van het vestingterrein komt het kasteel zelf steeds meer in de schijnwerpers te staan. Ook de aandacht en belangstelling voor de middeleeuwen groeit. Bezoekers willen meer dan alleen een rondleiding door het ingerichte huis van Hooft. Het Muiderslot zélf is het topstuk van de collectie. Rond de millenniumwisseling krijgt het kasteel nog een derde flinke opknappbeurt. Inmiddels is het overgrote deel van het kasteel opengesteld voor publiek.

Na drie ingrijpende restauraties oogt het Muiderslot weer als een middeleeuws kasteel en is een deel ervan ingericht in de sfeer van de 17^e eeuw. Delen van de middeleeuwse burcht en de vesting tonen nu zeven eeuwen verdedigingswerken. De geschiedenis van het Muiderslot en het water wordt inzichtelijk gemaakt in het in 2012 gerealiseerde Waterschild.

Anno nu willen we een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken, juist ook de mensen die niet zo snel naar een museum gaan of drempels ervaren. Daarom is in 2019 gestart met het meer open en toegankelijk maken van het Muiderslot. Zo is vanaf 1 november 2019 het kasteel het hele jaar door geopend. Geen wintersluiting meer. De openingstijden zijn bovendien verruimd. Verder zijn alle publieksruimtes in het kasteel sinds 1 april 2019 vrij te bezoeken zonder rondleider. Bezoekers kunnen zelfstandig rondlopen, gebruik maken van een (10-talige) audiotour, alleen een tekstbord lezen of gewoon wat rondwalen. Natuurlijk kunnen er ook rondleidingen geboekt worden en zijn er (begeleide) schoolprogramma's. Keuzemogelijkheid is belangrijk en creëert vrijheid voor diverse typen bezoekers.

Ook is in 2019 een eerste aanzet gedaan voor herziening van de positionering en profilering van het Muiderslot. We streven ernaar een inclusief rijksmuseum te zijn en dat vraagt ook om een andere aanpak van onder andere communiceren over de collectie. Denk aan vindbaarheid en toegankelijkheid van informatie, tone-of-voice of keuze in communicatiekanalen. We zijn op diverse momenten in gesprek gegaan met 'niet-bezoekers' om te horen waarom zij het Muiderslot of de collectie niet bezoeken. Tijdens de *Week van de Toegankelijkheid* hebben we gepraat met mensen die vanwege een verstandelijke, visuele of fysieke beperking het kasteel niet of moeilijk kunnen bezoeken. Ook hebben we gesprekken gevoerd met Nederlanders met een cross culturele achtergrond. In Nederland wonen ruim 4 miljoen mensen met een cross culturele achtergrond en dit aantal groeit jaarlijks. Alle gesprekken met 'niet-bezoekers' leverden ons waardevolle inzichten op. Zo blijken een herkenbaar aanbod ('dit gaat ook over mij'), helder taalgebruik, gevarieerdere programmering ('voor elk wat wils'), meerstemmige verhalen en 'je welkom voelen' cruciaal te zijn. Ook leerden de interviews ons meer over communicatiekanalen, prijsstelling, wijze van reserveren en fysieke (on)mogelijkheden van ons eeuwenoude rijksmonument. In de periode 2021-2024 gaan we verder met al deze waardevolle informatie.

Om nieuw publiek te trekken en bezoekers op verschillende manieren en niveaus bij het Muiderslot te betrekken organiseren we in en om het kasteel diverse museale presentaties, culturele evenementen en podiumactiviteiten. De tuinen spelen een steeds grotere rol in de beleving van de bezoekers: het Muiderslot, de collectie en de tuinen vormen een ensemble.

2.2 Collectie herkomstgeschiedenis

Nog voordat het slot in 1878 officieel een rijksmuseum wordt, is het in 1875 opengesteld voor publiek. De eerste slotbewaker, Louis Diederik Taunay, zorgt voor de inrichting van het voor publiek opengestelde deel met 'enig oud ameublement en enkele oude schilderijen'. Deze objecten vormen de vroegste aanwinsten uit de collectie van het Muiderslot. Een jaar later wordt een beleidsplan voor het Muiderslot als een soort nationale gedenkplaats gepresenteerd, met de nadruk op twee tijdperken: dat van bouwheer Floris V en de 'Gouden Eeuw' van Pieter Cornelisz. Hooft.

P.C. Hooft ontvangt geregeld gasten op het Muiderslot waaronder componisten, muzikanten, schrijvers en wetenschappers. Deze nimmer georganiseerde groep bevriende kunstenaars wordt sinds de 19e eeuw 'de Muiderkring' genoemd.

Versieren en stofferen van de Ridderzaal: schilderijen en meubels

In 1880 bereidt de P.C. Hooftcommissie de viering voor van Hoofts 300e geboortedag op 16 maart 1881. Deze commissie stelt zich ten doel het Muiderslot in te richten tot een duurzaam monument voor de Muiderkring, waarvan Hooft als het middelpunt wordt beschouwd. De Hooftherdenking vormt de eerste concrete zet voor het versieren en stofferen van de grote zaal in de stijl van de 17e eeuw. De herdenking leidt een jaar later tot de oprichting van De Stichting De Commissie van 1882 voor de inwendige restauratie van het Muiderslot (De Commissie) te Amsterdam. De Commissie is belast met de voorbereiding en uitvoer hiervan.

Tijdens de eerste grote restauratie van het slot, in de periode 1895-1909, wordt door P.J.H. Cuypers het interieur omgevormd tot een gedenkteken van P.C. Hooft en de Muiderkring en daarom ook ingericht in de stijl van de 17e eeuw. De Commissie streeft dan naar een authentiek, museaal gevormd historisch interieur. Van een volwaardig ingericht museum in bewoonde sfeer is echter nog geen sprake. Tijdens de Hooftherdenking zijn meerdere kunstenaarsinitiatieven ontstaan, waaronder toezeggingen van een aantal kunstenaars om portretten van voorstellingen en personages uit de Muiderkring te maken. Dit leidt tot de eerste zogenaamde Muiderkring-schilderijen, die tegenwoordig een essentieel onderdeel vormen van de collectie.

In het begin van de 20e eeuw wordt de collectie aangevuld met meubels en een vijftigtal schilderijen. Na een aantal bruiklenen en aankopen van De Commissie is de basis gelegd voor het museaal gevormde interieur. De objecten vormen nog steeds een belangrijke kern van het museaal gegroeide historische interieurenssemble van het kasteel. In dezelfde periode ontvangt het Muiderslot een omvangrijk legaat van de erven Hooft. Het legaat omvat 71 objecten, waaronder een reeks 18e-eeuwse preciosa herinnerend aan de Amsterdamse patriottenburgemeester ‘vader’ Hendrick Hooft Danielsz en daarnaast diverse boeken, tekeningen en prenten.

Metamorfose met sier- en gebruiksvoorwerpen

In 1947 geeft een herdenkingsjaar opnieuw een impuls tot het verbeteren en verfijnen van het interieur en de inrichting van het Muiderslot. Vanwege de 300e sterfdag van Hooft wordt een Hoofttentoonstelling georganiseerd. Secretaris van het Rijksmuseum, Ton Koot, is initiatiefnemer. Ton Koot ontvangt de eretitel van Slotvoogd van het Muiderslot.

Onder zijn leiding ondergaat het Muiderslot een nieuwe metamorfose. Veranderde inzichten resulteren in een herbezinning op de 19e-eeuwse, romantisch gekleurde inrichting en restauratie van het de ingerichte ruimten in het Muiderslot. Koot wil een historisch juist(er) beeld scheppen van ‘Hooft’s bewoning in Hollands bloeitijd’, een inrichting passend bij het gebouw als historisch en bewoond kasteel met de daarbij behorende mogelijkheden van gebruik, in plaats van een statische inrichting in overeenstemming met de officiële status van het gebouw als museum. De in bruikleen afgestane voorwerpen die geen historisch juist beeld gaven van de ‘Gouden Eeuw’, worden geretourneerd. De nagemaakte, geromantiseerde meubelen uit de eerste inwendige restauratieperiode worden vervangen door 17e-eeuwse sier- en gebruiksvoorwerpen. De collectie Muiderkring-schilderijen verhuist hij deels naar het depot en deels naar de destijds niet permanent toegankelijke Slotkapel.

Als functionaris van het Rijksmuseum Amsterdam houdt Koot de banden tussen beide Rijksmusea kort: vanaf de jaren vijftig wordt de permanente bruikleen van het Rijksmuseum uitgebreid met diverse meubelen (kantelbanken, kisten en veel stoelen), schilderijen en gebruiksvoorwerpen waaronder haardplaten, vaatwerk en een zeldzame gietijzeren houtkachel. Het Muiderslot wordt zo een representatieve buitenlocatie van het Rijksmuseum.

Naast verschillende schenkingen en permanente bruiklenen van onder andere het Amsterdams Historisch Museum (tegenwoordig het Amsterdam Museum) en het Legermuseum te Delft (tegenwoordig het Nationaal Militair Museum te Soesterberg), wordt door het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen jaarlijks een aankoopkrediet verstrekt. Koot doet diverse beeldbepalende aankopen. Zijn bijzondere aandacht gaat uit naar Oosterse tapijten en schilderijen en documenten die expliciet verbonden zijn aan de geschiedenis van het kasteel en de beroemdste bewoners.

In 1972 wordt het slotbeheer formeel ondergebracht bij de Rijksdienst Kastelenbeheer in Den Haag. Ook worden drie hedendaagse buitenbeelden aangekocht voor de tuinen.

Collectie permanent in bruikleen aan Stichting Rijksmuseum Muiderslot

In 1984 worden ook de tuinen kritisch onder de loep genomen. De kruidhof wordt gereconstrueerd tot een stijl zuivere Hollands Renaissance sier- en nutstuin met authentieke, vroeg 17e-eeuwse cultuurgewassen.

Per 1 juli 1995 wordt de Rijksdienst Kastelenbeheer opgeheven. Uit de boedel wordt (o.a.) het Muiderslot verzelfstandigd. Het gebouw en de terreinen blijven in eigendom van Domeinen en worden onderhouden door de Rijksgebouwendienst. Het voormalige Rijksmuseum is per 1 januari 1995 een geheel zelfstandige organisatie, in de vorm van de Stichting Rijksmuseum Muiderslot.

De collectie wordt door de Rijksoverheid door een beheerovereenkomst permanent in bruikleen afgestaan aan de Stichting Rijksmuseum Muiderslot. In 1996 verwerft het slot de status Erkend Museum. Daarmee is het opgenomen in het Museumregister (het register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Deze criteria zijn samengevat in de Museumnorm. Uitgangspunten van de Museumnorm zijn de ICOM-definitie en de Ethische Code.

Na de verzelfstandiging wordt de collectie verder uitgebreid met een aantal aankopen, schenkingen en bruiklenen. Zo verwerft het museum vanaf 1996 nog vier buitenbeelden (twee daarvan met steun van de Stichting de Commissie), naar aanleiding van een reeks tijdelijke zomertentoonstellingen.

In 1998 heeft het museum in het kader van collectiemobiliteit opnieuw een dertiental schilderijen in langdurig bruikleen ontvangen van het Rijksmuseum Amsterdam.

In de jaren hierna worden onder meer bouwtekeningen van het Muiderslot geschonken en in 2014 krijgt het Muiderslot een omvangrijk bruikleen van de RCE toegewezen, dat later dat jaar in eigendom is overgedragen aan het Muiderslot. Hieronder vallen onder meer het prachtige beeld van de Heilige Florian uit het einde van de 15e eeuw en een groot aantal laat-middeleeuwse haardstenen. In 2016 heeft het museum maar liefst twee 17e-eeuwse schilderijen kunnen verwerven, beide schilderijen van het slot zelf: een schilderij van Gerrit Berkcheyde (aangekocht met behulp van de Stichting De Commissie en een aantal vriendenstichtingen) en een schilderij dat wordt toegeschreven aan Arent Arentsz., genaamd Cabel. Daarnaast heeft beeldhouwer Erik Claus de Penning P.C. Hooftprijs geschonken. In 2017 / 2018 is de collectie verder uitgebreid met een aantal middeleeuwse objecten, zoals een gouden ring en drie langdurige bruiklenen van het Nationaal Militair Museum: een tweehandszwaard uit 1570, een kuiphelm uit de periode 1350-1420 en een bassinnet uit 1395 en een middeleeuws kinderzwaard uit omstreeks 1350 dat als topstuk is bijgevoegd in de grote wapenvitrine in de Ridderroute. Vanwege het belang van de middeleeuwse collectie wordt meer aandacht gevestigd op enkele topstukken: de drie oudste kisten zijn in 2019/2020 geheel gerestaureerd en gepresenteerd in een nieuw vervaardigde vitrine. [Zie filmpje.](#)

2.3 Omvang, indeling en kerncollecties

De collectie van het Muiderslot telt 1523 objecten (ijkdatum december 2020). Vanouds kent het museum vijf deelcollecties, verzamelingen die gezichtsbepalend zijn. De zesde extra deelcollectie rekvisieten is aangescherpt. In dit collectieplan is er een zevende - niet materiele collectie - bijgekomen: bloemen, planten en kruiden uit de kasteeltuin, oftewel het groene erfgoed.

De collectieobjecten (exclusief het groene erfgoed) zijn onder te verdelen in drie categorieën met respectievelijk M-, C- en B-nummers (de inventarisnummers beginnen met deze letter gevolgd door een jaartal en geven middels de letter aan wie het object in eigendom heeft).

Inventarisnummer object	Aantal
M-	977
C-	380
B-	177
TOTAAL	1523

Objecten met een M-nummer zijn in eigendom van het Rijk en in beheer bij het Muiderslot. Objecten met C-nummers zijn specifiek aangekocht voor het Muiderslot door De Stichting De Commissie van 1882 voor de inwendige restauratie van het Muiderslot, in eigendom van De Commissie en in beheer bij het Muiderslot. De B-nummers zijn langdurige bruiklenen van andere culturele instellingen, onder meer het Rijksmuseum Amsterdam, Nationaal Militair Museum, het Amsterdam Museum en het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

Indeling deelcollecties

De collectie is in te delen in de volgende deelcollecties:

1. Interieurinrichting
2. Huishoudelijke artikelen
3. Schilderijen en beeldhouwwerken
4. Wapens en wapenonderdelen
5. Documenten
6. Educatieve gebruikscollectie
7. Groen Erfgoed

1,2 en 3: Interieurinrichting, Huishoudelijke artikelen en Schilderijen en beeldhouwwerken

De objecten uit de deelcollecties Interieurinrichting, Huishoudelijke artikelen en Schilderijen en beeldhouwwerken bevinden zich voornamelijk in de ingerichte zalen in de zogenaamde Ridderroute en in het Werkvertrek van P.C. Hooft in de Oostertoren. Deze collecties bestaan voornamelijk uit 17^e-eeuwse objecten, met een sterke nadruk op de Hollandse kunst. Enkele objecten in deze zalen dateren uit de 16^e, 18^e of 19^e eeuw. Daarnaast worden in de Ridderroute enkele middeleeuwse topstukken gepresenteerd, waaronder de drie middeleeuwse kisten, echte publiekslievelingen.

Een klein aantal meubels, schilderijen en kleine objecten wordt niet getoond en staat opgeslagen in depot. Het niet-gepresenteerde deel van de textilia wordt sinds het najaar van 2020 in het Collectiecentrum Nederland bewaard. Ook enkele 20^e-eeuwse beeldhouwwerken behoren tot de deelcollectie Schilderijen en beeldhouwwerken, deze worden permanent tentoongesteld in de tuinen van het museum.

4 Wapens en wapenonderdelen

De deelcollectie Wapens en wapenonderdelen, favoriet bij vele bezoekers, wordt voor het merendeel gezamenlijk gepresenteerd in de vaste opstelling in de Ridderroute. De nadruk ligt hierbij op (laat-)middeleeuws wapentuig zoals harnasonderdelen en slag- en stootwapens.

5 Documenten

Het Muiderslot bezit een collectie Documenten - werken op papier - van en over het gebouw, de geschiedenis van het kasteel, de bewoners en beroemde gasten van het Slot. Deze deelcollectie bestaat uit uiteenlopende objecten uit diverse eeuwen: veel 17^e -, 18^e- en 19^e-eeuwse boeken en prenten, maar ook diverse (bouw)tekeningen uit de 19^e en 20^e eeuw. De kwetsbaarheid van deze collecties en de beperkte ruimte in het kasteel maken het niet mogelijk de objecten permanent fysiek te presenteren in het kasteel. Deze grotendeels fysiek onzichtbare deelcollectie is voor publiek digitaal toegankelijk.

6 Educatieve gebruikscollectie

In dit collectieplan is er bewust voor gekozen om de in het voorgaande collectieplan genoemde zesde deelcollectie 'Rekwisieten' niet langer als specifieke deelcollectie te benoemen. Er zat geen duidelijke lijn in de aanwezige rekwisieten. In tegenstelling tot de overige deelcollecties maakten rekwisieten geen onderdeel uit van de museale collectie; ze hadden geen inventarisnummer. Het betrof gebruiksvorwerpen die de presentaties kunnen verrijken of als educatief object ingezet konden worden, zoals opgezette dieren en replica's. De categorie is vervangen door de deelcollectie 'educatieve gebruikscollectie' die in de periode 2021-2024 wordt aangevuld en genummerd. Deze deelcollectie betreft een gebruikscollectie die juist aangeraakt, gevoeld, waaraan geroken of naar geluisterd kan worden. Zintuigen prikkelen maakt de museale collectie toegankelijker voor verschillende publieksgroepen. Voorbeeld: hoe voelt een roemerglas dat is afgebeeld op een schilderij.

7 Groen erfgoed

De tuinen van het Muiderslot zijn aangelegd voor de sier, maar ook om uit te eten. De beukenloofgang (berceau) verdeelt de tuin in een Warmoeshof met (vergeten) groenten en in een Kruidhof met keukenkruiden, geneeskrachtige kruiden en verf- en sierkruiden. Met de opbrengst uit de tuinen zijn eeuwenlang in het kasteel de heerlijkste maaltijden bereid, zijn medicijnen bereid en is textiel op natuurlijke wijze geverfd. En nog steeds leveren de tuinen elk jaar een rijke oogst op: (vergeten) groenten, vruchten, kruiden, planten en (eetbare) bloemen. De tuinen zijn onlosmakelijk met de geschiedenis van het kasteel, haar collectie en de leefwijze van bewoners verbonden. Dit groen erfgoed wordt bewaard en in stand gehouden ten behoeve van volgende generaties. De samenhang met de bebouwing (het Muiderslot zelf) en de omgeving (groen, water en dijken) is uniek. Het Muiderslot vormt - als oudste waterburcht van Nederland - mét de omliggende tuinen en pruimenboomgaard één geheel dat ons vandaag dag vertelt over de relatie geschiedenis - bouwkunst - natuur en kunst.

Aangezien de ensemblewaarde kasteel & tuinen van grote waarde is, is een grootschalig project opgestart om het groene erfgoed te benoemen als collectie, te onderzoeken en te registreren. Kennis was nog niet structureel vastgelegd. Groen erfgoed sluit aan bij thema's als voedsel (en de productie daarvan) en duurzaamheid. Thema's die verschillende soorten bezoekers kunnen verbinden. Deze onderwerpen zijn nauw verbonden met het Muiderslot, de materiele collectie en de tuinen. Schrijver en dichter P.C. Hoofst liet de kasteeltuinen in de 17de eeuw aanleggen en kwam hier graag samen met zijn vrienden om samen te eten. Dat is nog steeds zichtbaar in de inrichting van de kasteelkamers (slotkeuken, eetzaal, opslag) en in de kunstvoorwerpen in het kasteel. Ook zijn er vanuit de historie vele haakjes te trekken naar cross-culturele invloeden, variërend van kruiden die overzees kwamen met de VOC, geïmporteerde plantensoorten uit het Oosten tot en met Arabische invloeden in gerechten. Haakjes die nu nog relevant zijn.

Kerncollecties

Vanaf het moment dat het Muiderslot in 1878 een rijksmuseum werd is gewerkt aan de opbouw van collecties. De verschillende deelverzamelingen zijn dragers van de verhalen van het Muiderslot. Sommige objecten zijn goed zichtbaar in het kasteel, anderen leiden een meer verborgen bestaan. Tezamen vormen zij het geheugen van het Muiderslot.

Het gebouw is hét topstuk van de collectie, ook al bezit het geen inventarisnummer, en is grotendeels leidend in de wijze waarop het museum haar (kunst)verzameling presenteert. Om het kasteel als topstuk te kunnen presenteren, wordt het zo maximaal mogelijk ontsloten. Naast het kasteel en de omringende tuinen zijn vooral het ingerichte deel van het kasteel op de bel-etage, de collectie wapens en de middeleeuwse objecten uit de deelcollectie Interieurinrichting gezichtsbepalend voor het Muiderslot. De deelcollecties Schilderijen en beeldhouwwerken, Interieurinrichting en Huishoudelijke artikelen - tezamen het historisch gegroeide museale interieuresemble - en de deelcollectie Wapentuig vormen de kerncollecties van het Muiderslot.

De collectie heeft een prominente plaats in de vaste opstelling en inrichting van het Muiderslot. Los van artistieke kwaliteiten van de individuele objecten, is het onderscheidend karakter van de collectie gelegen in het feit dat zij een sterke thematische samenhang heeft. Zo contextualiseren bijvoorbeeld de schilderijen, meubels en gebruiksvoorwerpen in de slotkeuken het werken in een keuken, de materialen, groenten en kruiden die werden toegepast.

3. Collectiebeheer, -behoud, -verwerving en -registratie

Het Muiderslot beheert, behoudt en restaureert zorgvuldig de (Rijks)collectie en zal dit continueren. In de periode 2021-2024 besteden we meer aandacht aan het vastleggen en aanscherpen van procedures binnen de organisatie. We richten ons op wat we hebben en op het onderzoeken, verdiepen, verrijken, verbreden en contextualiseren van de bestaande collectie. Eventuele aankopen richten zich op objecten die verhalen versterken tussen de relatie kasteel en de natuurlijke omgeving. De collectie willen we versterken door onderzoek, presentatie en het structureel tonen van meerdere perspectieven op de collectie.

3.1. Beheren, behouden en veiligheid

De collectie van het Muiderslot is gehuisvest in een historisch gebouw, een middeleeuws kasteel, dat eind 19^e eeuw in gebruik is genomen als museum. Vanzelfsprekend is een middeleeuws slot niet gebouwd als museum en blijft het dan ook een uitdaging om daarin historische objecten klimatologisch zo goed mogelijk te presenteren. Maatregelen om de klimaatomstandigheden te verbeteren zijn genomen en worden toegepast. Het blijft noodzaak ook in de toekomst mogelijkheden te blijven onderzoeken voor voldoende bewaarcondities. Met de keuze van getoonde objecten wordt uiteraard rekening gehouden met de klimaatomstandigheden. Een deel van het kasteel is niet ingericht met objecten. Het geheel klimatiseren van het gebouw is niet aan de orde, het is zelfs onwenselijk gezien hoge kosten en het duurzaamheidsaspect.

Preventieve conservering: klimaat

Het Muiderslot werkt met een Gebouw Beheerssysteem (GBS) - een klimaatbeheersing die werkzaam is in vier ingerichte zalen op de bel-etage van het Muiderslot (Prinsenkamer, Ridderzaal, Slotkeuken en Kleine eetzaal) en in het Werkvertrek van P.C. Hooft op de eerste verdieping van de Oostertoren. Dit systeem verbetert het binnenklimaat door een ventilatiebeleid. Het systeem heeft drie ijkpunten: aangenaam voor de collectie, aangenaam voor de bezoekers en aangenaam voor het gebouw. De gekozen klimaatbeheersingsstrategie gaat uit van de prestaties van het gebouw zelf. De bouwkundige schil is waar nodig gedicht. Voor het GBS zijn vijf losse ventilatorkasten en twee regelkasten op zolder geplaatst en gekoppeld aan de schoorsteenkanalen van de vijf eerder genoemde, museaal ingerichte vertrekken. Het systeem ventileert, filtert en verwarmt na. De aansturing is in beginsel gebaseerd op continue metingen en het vergelijken van de parameters voor de relatieve luchtvochtigheid (RV), temperatuur (T) en luchtkwaliteit (CO₂). Onderhoud, storingen en periodieke controles van de apparatuur worden extern uitgevoerd in opdracht van het Muiderslot.

De vloerverwarming in de bel-etage is 24 uur per dag actief. De watertemperatuurregeling is gebaseerd op de temperatuur in de Ridderzaal, zodanig dat daar automatisch een temperatuur van ca. 17 °C wordt behaald. De gebruiker kan zelf de temperatuur reguleren in het GBS. Het museum blijft in deze zalen alert op eventuele lekkages die door de vloerverwarming zouden kunnen ontstaan.

Ondanks het GBS zijn er, afhankelijk van de seizoenen en hoeveelheid bezoek, pieken en dalen in de RV in de zalen waarneembaar. Om de grootste schommelingen tegen te gaan, zijn ontvochtigers en een bevochtiger geplaatst die bij pieken en dalen in RV ingezet kunnen worden.

Ook diverse andere maatregelen zijn getroffen om de objecten te beschermen tegen wisselingen in klimaat. Vrijwel alle schilderijen op paneel - de schilderijen die het meest gevoelig zijn voor wisselingen in klimaat - zijn geplaatst in klimaatvitrines die zorgen voor een buffer in T en RV. Daarnaast is de beleidsperiode 2017-2020 een deel van de schilderijen op doek ook in klimaatvitrines geplaatst. Eens in de vijf jaar worden de vitrines gecontroleerd op lekkage en, wanneer nodig, opnieuw ingelijst door een gespecialiseerd lijstenrestaurator.

Het Woonvertrek van P.C. Hooft op de bel-etage van de Oostertoren is niet aangesloten op het luchtbehandelingssysteem van het GBS en het Werkvertrek van P.C. Hooft heeft geen vloerverwarming, daarom worden deze ruimtes extra gemonitord. In de beleidsperiode 2017-2020 is Helicon Conservation Support gevraagd advies te geven over de noodzaak van een eventuele aanpassing van het Werkvertrek van P.C. Hooft in verband met het klimaat. Op basis van regelmatige objectinspecties door de jaren heen is gebleken dat de condities door het klimaat niet achteruit zijn gegaan, waardoor een aanpassing aan de ruimte niet nodig bleek.

Een deel van het kasteel is niet geklimatiseerd. Diverse objecten (onder andere harnassen) worden gepresenteerd in vitrines of achter een glazen wand. Deze beschermen de objecten tegen fysieke schade. Regelmatige conditiecontroles (met behulp van onder andere dataloggers) vinden plaats. De controles wijzen tot nu toe uit de conditie van de objecten stabiel blijft onder de huidige klimaatomstandigheden.

Daglicht en UV-wering

In de ingerichte kasteelruimten wordt de voor objecten schadelijke UV-straling die in daglicht zit zoveel mogelijk gereduceerd. Rolgordijnen en bij mooi weer gesloten luiken bieden oplossing, het zogenaamde "luikenbeleid": bovenste luiken zijn gesloten en een aantal luiken worden - afhankelijk van de weersomstandigheden - extra gesloten om eveneens UV-straling tegen te gaan. Bijkomend effect van het luikenbeleid is ook dat in de zomermaanden de warmte beter buiten het gebouw wordt gehouden. Schilderijen in klimaatvitrines zijn voorzien van MiroGard Tru Vue veiligheidsglas, waardoor UV-stralen voor 99% worden tegengehouden. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van duurzame en energie-efficiënte LED-verlichting.

Controles, beveiliging en schoonmaak objecten

Het Muiderslot werkt met internen en externen aan controles, beveiliging en schoonmaak van objecten. Viermaal per jaar voert Helicon Conservation Support conditiechecks uit op de objecten. Dit gebeurt per materiaalsoort, gegevens worden bijgehouden in het registratiesysteem. Daarnaast wordt jaarlijks een algemene conditiecheck uitgevoerd voor houten meubelen door een externe meubelrestaurator.

In 2017 -2019 zijn conditierapporten opgemaakt van de schilderijen die in langdurig bruikleen zijn van het Rijksmuseum. Restauratoren van het Rijksmuseum voerden deze check uit. Van de overige schilderijen zijn conditierapporten opgesteld door een externe restaurator. Algemeen geldt: wanneer actieve conservering gewenst is, wordt hierop actie ondernomen.

Sinds 2020 is er tijdens openingsuren gecertificeerde museumbewaking op zaal, Securitas beveiliging. Het dagelijkse onderhoud in het kasteel is gedeeltelijk uitbesteed aan een erkend schoonmaakbedrijf. Collectievrijwilligers ondersteunen interne collectiemedewerkers met de schoonmaak van objecten. Intensieve schoonmaak van objecten wordt uitgevoerd door externe restauratoren.

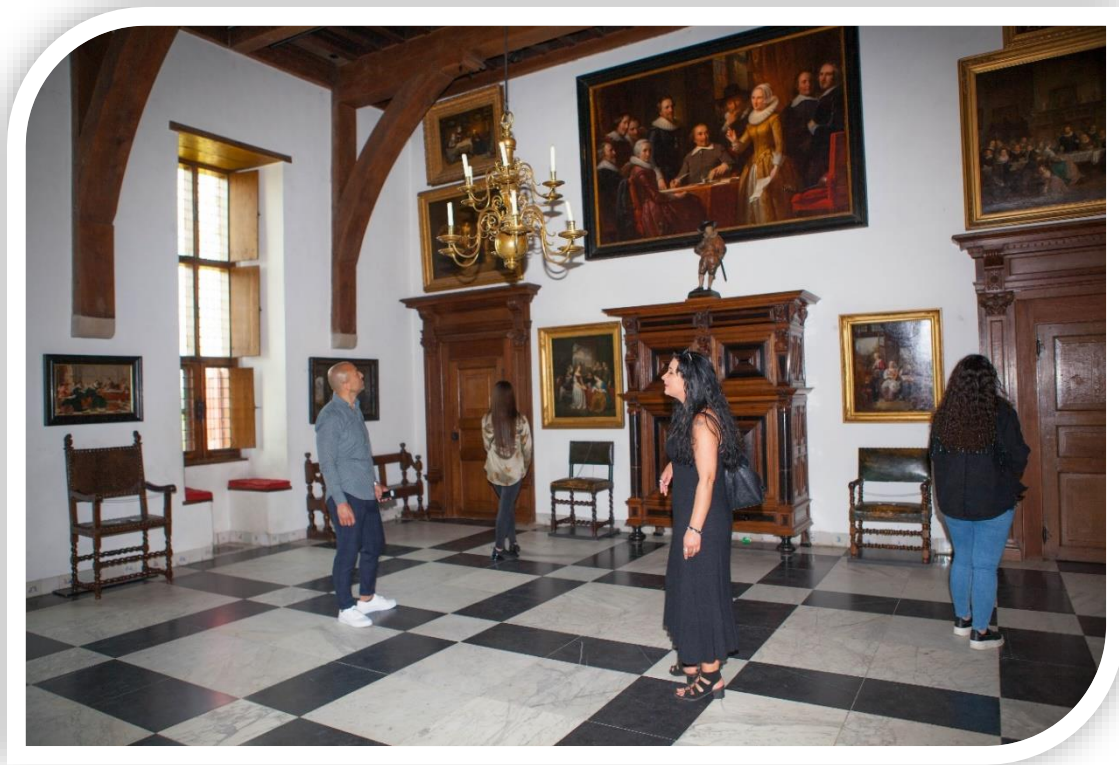
3.2. Collectievorming en afstoting

De collectie van het Muiderslot wordt slechts zeer selectief uitgebreid door middel van aankopen, schenkingen, legaten, overdrachten en bruiklenen. Met eventuele verwervingen richten wij ons op objecten die verhalen versterken in de relatie kasteel en haar natuurlijke omgeving. Wanneer een object in aanmerking komt voor verwerving wordt vooraf uitvoerig (herkomst)onderzoek gedaan, volgens het zorgvuldigheidsprincipe van de Ethische code. Uitgangspunten van het presentatie- en verzamelbeleid zijn vooral gesteld in het kader van collectiemobiliteit en het zoeken naar samenwerkingsverbanden. Gewenste uitbreidingen op de collectie werden en worden zoveel mogelijk bereikt door langdurige bruiklenen.

Collectievorming richt zich in de periode 2021-2024 met name op het gebied van verhalen en het toevoegen van verschillende perspectieven op bestaande collectie objecten. De urgentie hiertoe is hoog. Er is grote behoefte bij erfgoedinstellingen en bij publiek om concrete stappen te zetten op het gebied van het verzamelen en ontsluiten van en het doen van onderzoek naar immaterieel erfgoed.

Samenwerking tussen musea, kennisinstellingen en niet te vergeten het publiek is hierbij van grote betekenis. Het verzamelen van de verhalen is een vorm van publiekparticipatie die gebruikt zal worden om (nieuw) publiek te betrekken bij het Muiderslot en bij de collectie. Het draagt bij aan de intensivering en verbreding van de collectie. Bezoekers voelen zich meer betrokken bij het getoonde erfgoed en geven aan meer geraakt te worden en geïnspireerd te raken. De verhalen geven de materiële collectie een rijkere context en vertellen ook verhalen die nu nog onderbelicht zijn of niet verteld worden. Online bieden de verhalen eindeloze mogelijkheden, bijvoorbeeld door de verbinding met andere databanken. De verhalen vergroten de maatschappelijke relevantie van de materiële collectie, het groen erfgoed en daarmee van het Muiderslot als geheel. Deze werkwijze is een primeur voor het museum en vraagt een grote inspanning van externe experts en museummedewerkers.

Wanneer besloten zou worden tot afstoting van een of meerdere objecten, zal de afstotingsprocedure volgens de LAMO-procedure geheel transparant, verantwoord en zorgvuldig uitgevoerd en gedocumenteerd worden. In het verleden is incidenteel een aantal objecten afgestoten, omdat deze geen passende plek vervulden binnen de kerncollectie of beter geschikt waren als rekwisiet (wanneer de objecten geen of te weinig museale objectwaarde bezaten). Wanneer een object niet passend is binnen een deelcollectie en geen toegevoegde waarde heeft binnen een verhaallijn, kan besloten worden om het object af te stoten.

3.3. Collectieregistratie

De collectieregistratie bevat ten minste basisregistratiebeschrijvingen van alle voorwerpen in het beheer van het Muiderslot in het collectiemanagementsysteem Adlib. Elk object heeft een individueel record met daarin basisregistratiegegevens. Sinds 2020 wordt het groene erfgoed digitaal ontsloten via het registratieprogramma Iris BG. Beide collecties versterken elkaar en er worden dwarsverbindingen gelegd.

Content, context en duiding

We leven in een tijd waarin er een toenemende vraag is naar content, context en duiding. Het Muiderslot wil op de veranderende informatiebehoefte van (nieuw) publiek aansluiten. Verleden, heden en toekomst verbinden door meerstemmige, interdisciplinaire verhalen en ervaringen te verzamelen en ontsluiten. Belangrijke ontwikkelingen vinden wij het thematisch presenteren van zowel fysiek als digitaal verzameld materiaal. De bezoeker hierbij on- en offline faciliteren, zowel op locatie als digitaal voor-, tijdens na het bezoek. Duiding en context bieden zijn hierbij belangrijke pijlers.

In de periode 2021-2024 zijn dit de drie speerpunten voor de collectieregistratie:

1. Digitale contextuele verbindingen: het zo toegankelijk mogelijk maken van de collectie

De collectie gaan we beter zichtbaar, vindbaar en op een laagdrempelige manier toegankelijk maken. We zetten fors in op het leggen van digitale contextuele verbindingen tussen publiek, erfgoedinstellingen en het ensemble van kasteel, materiële collectie en het groene erfgoed. Hiervoor hebben we een sterkere bruikbare digitale infrastructuur nodig waarin contextuele informatie digitaal wordt vastgelegd, ontsloten en gepubliceerd. We onderscheiden twee belangrijke vormen van interactie: crowdsourcing en User Generated Content. In de beleidsperiode 2021-2024 bieden we beide vormen van interactie aan. Het Muiderslot is hiermee in 2020 gestart met het innovatieve project 'Art of connecting', tot stand gekomen met steun van het Mondriaan Fonds en met advies van Digitaal Erfgoed Nederland. Zij omschrijven de werkwijze als voorbeeld stellend in het culturele veld. Voor de duurzame opbouw, presentatie en (digitale) ontsluiting van deze nieuwe werkwijze is een structurele uitbreiding van de OCW financiering noodzakelijk.

2. Groen erfgoed: het toevoegen, ontsluiten, digitaliseren van de collectie in de tuinen

Het Muiderslot ligt in de achtertuin van Amsterdam. Een groene tuin voor omwonenden, maar ook voor stadsbewoners. Tot 2020 had dit 'groene erfgoed' geen enkele officiële status of bescherming. Aangezien de ensemblewaarde kasteel & tuinen van grote waarde is, is een grootschalig project opgestart om het groene erfgoed te benoemen als collectie en te onderzoeken en te registreren. Samenwerkingspartners zijn Paleis Het Loo en het Arboretum Belmonte in Wageningen waar kennis mee wordt uitgewisseld. Onderzocht is of het groene erfgoed van het Muiderslot zowel inhoudelijk als technisch te verbinden is met de collectie schilderijen, meubels, documenten en kunstnijverheid. Het blijkt dat de relatie binnen en buiten zowel inhoudelijk als technisch goed gelegd kan worden. Samen geeft dat een gevarieerd beeld: nieuwe verbindingen door koppelen van en tussen de collecties. Een verbinding tussen cultuur en natuur.

3. Verrijking verhalen en perspectieven: interactie met publiek

Sinds kort rekent het museum ook het verzamelen van verhalen tot haar terrein. Deze geven een rijkere context. Verhalen geven inzicht in hoe vanuit verschillende perspectieven naar geschiedenis gekeken wordt en laden het besef van een meerstemmige geschiedenis. De verhalen worden 'opgehaald' tijdens fysieke ontmoetingen. Ze worden digitaal ontsloten en gekoppeld aan objecten uit de collectie en aan het groene erfgoed. We onderzoeken nieuwe vormen van interactiviteit tussen de (digitale) collectie en het publiek om de relatie tussen publiek en cultureel erfgoed te versterken. En we nodigen gebruikers en bezoekers uit om zelf nieuwe of externe informatie toe te voegen aan de data uit de collectie. Dat kan variëren van (historische) recepten die koks koppelen aan het groene erfgoed en aan stilleven met voedsel tot musici die muziek verbinden aan de schilderijen waarop muziekinstrumenten zijn te zien. Of textielliefhebbers die informatie toevoegen over interieurtextiel en een relatie leggen met de verfkruiden in de kasteeltuin.

Techniek

Om kennis over de collecties te verbreden en toe te voegen willen wij gebruik maken van een RDF Triple Store en zal deze functie van crowdsourcing worden toegevoegd aan het digitaal platform. Deze functie wijkt namelijk af van de 'reguliere' crowdsourcing omdat in ons geval de crowdsourcing gericht is op het maken van links tussen de verschillende objecten. In het geval dat er objecten missen dan kunnen deze objecten ook worden toegevoegd. De audit trail en de provenance spelen hierbij een belangrijke rol. Niet alleen voor het publiek die de content op waarde moet kunnen schatten, maar ook voor de medewerkers.

Bij User Generated Content (USG) gaat het er vooral om de betrokkenheid van het publiek te vergroten. Meer dan ooit fotograferen en delen bezoekers van musea foto's en video's van hun ervaringen via sociale media. Deze omvatten adembenemende foto's en video's van museumarchitectuur, selfies met exposities en foto's van vrienden die genieten van unieke evenementen of interactie hebben met het museum personeel. De huidige bezoekers genereren dagelijks een breed scala aan hoogwaardige beelden. Beelden die in het tijdperk van Instagram mogelijk meer invloed hebben op de beslissingen van een potentiële bezoeker dan enig ander content type. Daarnaast nodigen wij de (digitale) bezoekers uit om hun verhalen te delen. Hierbij gaat het met name over ervaringen van mensen die direct of indirect de gevolgen van (historische) gebeurtenissen hebben ervaren. Naast de verdieping die deze persoonlijke, subjectieve getuigenissen geven, geven zij ook inzicht in het tijdsbeeld. Zeker als er over een langere periode wordt gekeken is de verandering van de publieke opinie goed waar te nemen. De USG wordt gekoppeld aan de collectie zodat de relatie met de vragen Wie, Wat, Waar en Wanneer duidelijk zijn. Dat is de reden waarom wij deze USG gaan gebruiken.

Louk Lapikas
@LoukLapikas

Eindelijk terug:
[#schaatsenopnatuurijs](#) bij het
[@Muiderslot](#).
Van 1658 naar 2021.

"Winterlandschap voor het slot te Muiden"

Jan Abrahamsz Beerstraaten, 1658 Louk Lodewijksz Lapikas, 2021

4. Kennisdeling collectie: onderzoeken, verdiepen, verrijken en delen

Het Muiderslot wil de kennis over de geschiedenis van kasteel, tuinen en water en de collectie vergroten. Kennis afkomstig van zowel eigen medewerkers- en vrijwilligers als van externen. We besteden aandacht aan de kennis die intern aanwezig is te behouden, te borgen én te verrijken door andere inzichten toe te voegen en te delen met huidige en toekomstige generaties. Nieuwe denkwijzen koppelen aan jarenlange ervaring en expertise doen we door experts van binnen te koppelen aan experts van buiten. Dat is ook nodig omdat wetenschappelijk onderzoek in een kleine organisatie als het Muiderslot niet altijd is te organiseren. Daarbij is een wederzijdse open blik en open houding van belang. Hierin zoeken we cultuur overstijgende samenwerkingen op met verschillende soorten partners, variërend van (praktijk)opleidingen tot het bedrijfsleven. Op het gebied van onderzoek en kennis werken we samen met onder andere de Vrije Universiteit Amsterdam, Rijksuniversiteit Groningen, Reinwardt Academie, het Waterschap en overige experts. Een voorbeeld van wederzijdse kruisbestuiving van kennis - ook op het gebied van collectie - en publieksbereik is die met het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. In samenwerking wordt in 2021 een (collectie)podcastreeks ontwikkeld rond het thema water(beheer) toen en nu. De mogelijkheden voor soortgelijke samenwerking worden verder uitgewerkt en ontwikkeld.

Naast de ambitie om de kennis over de geschiedenis en de collectie te vergroten heeft het Muiderslot een even zo belangrijke taak geformuleerd: in samenwerking met uiteenlopende publieksgroepen kennis verzamelen én delen. Publiek willen we actief betrekken bij het verdiepen en verrijken van kennis. Vanaf eind 2021 voegt het publiek zijn eigen verhalen toe zodat objecten worden 'geladen' met persoonlijke kennis, verhalen en anekdotes van betrokken personen. Deze kennis over onze collecties willen wij inzetten voor het verder toevoegen van context aan de collectie. Dat mag wat ons betreft speelser, zintuiglijker en vooral onverwachter en met wat humor. Leren en delen door te ervaren en te doen, dat is het gemeenschappelijke uitgangspunt. Vanuit de collectie zijn vele haakjes te maken naar cross culturele invloeden. Variërend van houtsoorten uit Azië waar meubels en schilderijlijsten van zijn gemaakt tot Arabische invloeden in gerechten die in de kasteelkeuken werden bereid. Dat levert waardevolle inzichten en kennis op.

Waarom? Het Muiderslot wil als culturele instelling midden in de samenleving staan. Die plek midden in de samenleving bepaalt ons bestaansrecht. Als we te ver van de samenleving staan, dan zijn we niet in staat kennis rond erfgoed die in onze organisatie aanwezig is levend te houden voor huidige en toekomstige generaties. Maar we weten ook dat die plek in het hart van de samenleving niet vanzelfsprekend is. We moeten ons blijven ontwikkelen en oog hebben voor de veranderingen in de samenleving. De komende jaren gebeurt dat onder andere door in te zetten op kennisborging, kennisdeling en kennisoverdracht. Daarbij is een speerpunt dat verschil in inzicht en kennis een kracht is. Het gaat om verschillende soorten kennis: over cultuur, de samenleving, leefbaarheid, duurzaamheid en de circulaire economie. Als culturele instelling hebben we rond het kennisgebied Groen Erfgoed de mogelijkheden om bij te dragen aan een duurzamere samenleving. Door mensen, ontwikkelingen en inzichten te verbinden.

4.1 Art of Connecting

Het Muiderslot is in 2020 gestart met een ambitieus meerjaren collectieproject 'Art of connecting', mede dankzij financiële steun van het Mondriaan Fonds. Nieuwe vormen van ontsluiting via open data staan centraal. Het Muiderslot bereikt hiermee een breder en ander publiek dan met het traditionele plaatsgebonden aanbod. We streven ernaar om de collectie-informatie zoveel mogelijk vrij beschikbaar te stellen, via open data, om zo het (her)gebruik ervan te stimuleren. In dit kader wordt in samenwerking met onder andere Museum Van Loon in Amsterdam en advies van digitaal Erfgoed Nederland onderzoek gedaan naar nieuwe vormen van collectieontsluiting die het tonen van de collectie-informatie in een breder en voor het publiek relevanter verband mogelijk maken. Tegelijkertijd worden mogelijkheden onderzocht om het gebruik van de data op nieuwe manieren te bevorderen. Drempels voor gebruik van de data worden verlaagd door in samenwerking met het erfgoedveld en de creatieve sector te zoeken naar mogelijkheden.

4.2 Open data

Ons beleid is gericht op verbetering van de lange termijn toegang en de lange termijn (her)bruikbaarheid van onze collecties. Wij baseren ons informatiebeleid op het drielagenmodel waarbij de data, de ontsluiting en de presentatie gescheiden zijn. Met het project 'Art of connecting' willen we tegelijkertijd kleinere erfgoedinstellingen ondersteunen bij het ontsluiten van contextuele informatie via Linked Open Data (LOD). Voor hen is het ontsluiten via LOD vaak onoverkomelijk. Zij beschikken niet/minder over de middelen en de kennis om dat te realiseren. Wij stellen de te ontwikkelen digitale infrastructuur voor hen open. Middels deze samenwerkingen hopen wij een bijdrage te leveren aan het duurzaam ontsluiten van kleine en grote collecties via LOD. We realiseren op deze wijze een duurzaam beheer van opendata en gebruiken gemeenschappelijke voorzieningen voor duurzame toegang. De referentiearchitectuur DERA 2.0 bespaart kosten, voorkomt dat het wiel opnieuw moet worden uitgevonden en opent 'informatiedeuren' die anders gesloten zouden blijven. Als lid van het Netwerk Digitaal Erfgoed kunnen wij op deze wijze onze kennis en ervaring delen met het erfgoedveld.

4.3 Onderzoek en collectiekenners

Het Muiderslot wil (potentiële) bezoekers meer en beter betrekken (co-creatie, vraaggericht werken), bezoekers beter spreiden en kansrijke bezoekersgroepen ook op een inhoudelijke manieren aan ons binden. Dat doen we door gezamenlijk de collectie te onderzoeken in combinatie met het leggen van de digitale contextuele verbinding tussen het onlosmakelijk met elkaar verbonden, ensemble van onze collecties en groen erfgoed. Het museum treedt hiermee bovendien bewust ook buiten de muren van het eigen kasteel.

Binnen het programma 'collectiekenners' werken we vanaf 2021 met een diverse groep young professionals (WO/ HBO/ROC/MBO studenten, net afgestudeerden) die podium krijgt om op eigen expertisegebied, vanuit een eigen perspectief, de collectie te onderzoeken en te verrijken met hun onderzoek. De bevindingen kunnen zij delen met publiek via workshops, lezingen, tours of via vlogs, podcasts of filmpjes die onder andere verspreid worden via social media kanalen. Naast onderzoek en kennisdeling stimuleren wij de gelegenheid om jezelf en je verhaal te presenteren op een toegankelijke manier. Hierin worden ze ondersteund en gecoacht door medewerkers van het Muiderslot.

4.4 Participatie en samenwerkingen

Het Muiderslot heeft zich ten doel gesteld om zich te verbinden met groepen en individuen in de samenleving die het Muiderslot adviseren en van input voorzien, zich mede-eigenaar voelen en als co-creators functioneren. Het Muiderslot benadert (amateur) deskundigen (liefhebbers, geïnteresseerden met diverse achtergronden en kennisgebieden) en zij ontsluiten samen met ons de collectie. Ook het toekennen van subjectieve trefwoorden (blijdschap, verdriet, liefde etc.) naast de meer zakelijke trefwoorden (schilderij, portret, stillevens etc.) wordt in de periode 2021-2024 toegepast, zodat de collectie zo vindbaar mogelijk is.

Wij zoeken samenwerkingen waarin verschillen worden herkend, gewaardeerd en benut. Ook op het gebied van hoe met kennis om te gaan en hoe dit uit te dragen zien wij hierin mogelijkheden. Dat betekent dat we verschillende expertisegebieden en kennis aan elkaar koppelen en elkaar uitdagen. Dat kan zowel intern, maar juist ook door de netwerken van samenwerkingspartners te koppelen aan die van het Muiderslot. Het gaat om het benutten van verschillende soorten van kennis en expertise. Meer variëteit, verscheidenheid in de teams zorgt ervoor dat we rijkere kennis leveren en vergroot het aanpassingsvermogen en de innovatiekracht. Variëteit kan je echter alleen benutten als die er ook is. Daarin hebben we als Muiderslot nog te winnen. De komende jaren gaan we extra werk maken van het binnenhalen en -houden van groepen die nog te ondervertegenwoordigd zijn om ons werk goed te kunnen doen. Voor het kennisgebied Groen erfgoed zijn er voor het Muiderslot nieuwe samenwerkingen te onderzoeken. Wij geloven in de kracht van het verschil. Talent is de basis, diversiteit de kracht. Het betekent op verschillende manieren naar zaken kijken en nieuwe manier van (samen-) werken uitproberen.

4.5 Organisatie

De geschetste aanpak past in een flexibele (project)organisatie- en personeelsbeleid waar vraaggericht, flexibel, multidisciplinair, teamwork, effectief en efficiënt en projectmatig werken centraal staan. Net zoals veel culturele instellingen zijn ook wij in transitie. Een inclusieve werkcultuur draagt bij aan het verrijken van kennis, het verdiepen en (anders) interpreteren ervan. Het bewust bestrijden van uitsluiting draagt bij aan een inclusieve samenleving. Daar is het Muiderslot bewust mee bezig.

5. Duurzaamheid

5.1 Energiebesparing

Samenwerking bevordert duurzaamheid in het beheren van erfgoed doordat efficiënt omgegaan wordt met kennis, ervaring, creativiteit, fysieke ruimte, technische voorzieningen en financiële middelen. Daarnaast is specifieke aandacht vereist voor het concrete vraagstuk van het energieverbruik in relatie tot de klimaatinstallaties in het Muiderslot. Onder invloed van de maatschappelijke discussie over milieu en de uitputting van de traditionele energiebronnen is het denken over de normering van temperatuur, luchtvochtigheid, circulatie en filtering in museumzalen aan het veranderen. Behalve besparing is het ook nuttig om alternatieve vormen van energieopwekking te onderzoeken om (deels) in eigen energieverbruik te voorzien.

5.2 Duurzame borging kennis

Wij zien beoogde samenwerkingen rond collectieprojecten niet zozeer als een vastomlijnd plan, maar als een ‘beweging’ op het gebied van kennis: *permanente* kennisdeling. Daarmee wordt het volgende bedoeld. De kennisborging, -overdracht en -deling is wat ons betreft een nieuwe werkwijze om met kennis om te gaan. Het proces beperkt zich niet alleen tot collectieonderzoek en registratie, maar is ook een interactie tussen personen en de kennis die vrij komt willen we direct opnemen en vertalen naar publiek, bijvoorbeeld door het omzetten en borgen van kennis in onder andere educatieve programma's.

Een andere vorm van duurzame borging van kennis is om nieuwe denkwijzen te verbinden aan jarenlange ervaring en expertise. Om dit te realiseren koppelt het Muiderslot senior medewerkers en vrijwilligers aan young professionals. Een voorbeeld daarvan is de in 2020 gestarte samenwerking tussen conservator Henk Boers (expert op het gebied van historische tuinen en Groen erfgoed) met een young professional van buiten: Thiëmo Heilbron, bioloog, ecooloog, specialist in duurzaamheid, ondernemen en tropisch botanicus. Samen hebben we de handen ineen geslagen om het kennisgebied rond Groen erfgoed levend te houden én te actualiseren door het te verbinden aan het thema duurzaamheid. Op een eigentijdse manier kan met de kennis rond groen (planten, bloemen, kruiden, vergeten groenten) en de natuurlijke omgeving van cultuur een brug geslagen worden naar een actueel thema als duurzaamheid. Door kennis over te dragen aan een young professional leert ook de senior museummedewerker meer over zijn expertise. De expertise is anders, de een weet op het ene terrein meer en de ander brengt nieuwe perspectieven en nieuwe kennis mee.

5.3 Digitale duurzaamheid

Digitale duurzaamheid is essentieel voor het toekomstige rendement van culturele en wetenschappelijke instellingen en het behoud van informatie over onze samenleving voor de toekomst. Naast de kwetsbaarheid van de bestanden zelf is er de kwetsbaarheid van de dragers waarop de informatie bewaard wordt. Onder digitale duurzaamheid wordt verstaan ‘reeks van gestuurde activiteiten die nodig is om toegang te verzekeren tot digitale bestanden zolang dat nodig is’. Het is van belang er bewust van te zijn dat de kosten die gepaard gaan met het behoud en beheer van digitaal erfgoed vergelijkbaar zijn met die van fysiek erfgoed.

5.4 Duurzaam toekomstbestendige collectie

Wij werken aan een collectie die duurzaam toekomstbestendig is. Een collectie die niet alleen voor kunst- en geschiedenis 'professionals' interessant is, maar juist voor een breed geïnteresseerd publiek. Dat betekent zorg dragen voor de fysieke collectie, onderzoek doen en informatie vastleggen. Maar ook mensen actief betrekken bij de (deel)collectie(s) en verbanden leggen tussen collectie en actuele thema's die leven in de maatschappij. Dat betekent verhalen toevoegen aan de bestaande informatie, vanuit verschillende invalshoeken collectie belichten en werken met open data. Dat doen we niet alleen met het Muiderslot team, maar juist met anderen. We verheugen ons op dit proces om de collectie zo toegankelijk mogelijk te maken.

